

Teljesül az Atya akarata?

A keresztyének a Szentháromság első személyét mondják Atyának. Nincsen ünnepe a liturgiában. A Fiúnak számtalanul sok, s a Szentléleknek is van legalább egy – Pünkösdkor. Schütz Antal Dogmatikájában sincs róla fejezet. Rahner Teológiai Kiszótárában sincs. Mért? Bár az Újszövetségben vagy háromszáz esetben jelöli őt a Patér szó, s majd mindig Jézus ajkán – még sincs. Mért nem készült róla doktori értekezés, habilitációs dolgozat, mért nincsen tanszéke az Atyának a teológiai fakultásokon? Mert elnyelte őt Arisztotelész, annak filozófiai istentana, és ennek nyomán a skolasztika, az iskolás teológia. Schützötől már koraifjúságomban megtanultam Róla, hogy magától való, tökéletes, egyszerű, világfölötti, és hogy Ő maga az abszolút akarat. Kicsoda mindez? Hát az Atya. Külön-külön megáll egyfelől ez az állítás-sor és másfelől az elnevezés. De egymásra nem rímelnek, egymáshoz nem illenek. Jézus csak annyit tudott Atyjáról, hogy tökéletes, meg hogy van akarata.

Hogyan lehetne még beszélni róla? Hát úgy, hogy ő az Úr. Jézus is beszélt róla ilyen módon: Senki sem szolgálhat két úrnak... Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak (Mt 6,24). Isten ellenlábasa ez a másik úr, a Pénz. Ez detronizálhatja bennünk az Atyát. De Jézus nem imádkozott Istenhez mint Úrhoz. Csak – mint Atyához. Nem is volt dolga Jézusnak a Pénzzel. Nem is detronizálhatta Benne ez a másik úr – az Atyját.

Magam hogyan szólítom őt? Majdnem sehogyan. Hiába nevel liturgiánk arra, hogy az Atyához imádkozzam a Fiúban a Szentlélek által. Semmi hatása nincs imádságos életemre ennek a nevelésnek. Mindig csak Istenemet mondom, mikor imádkozom, s ilyenkor az Atyára is, a Fiúra is, a Szentlélekre is gondolhatok. Mind a Hármat beleérthetem ebbe az egyetlen megszólításba, hogy Istenem. De csak gondolhatom meg érthetem... Valójában nagyon is unitárius vagyok: amikor imádkozom, rendre – az egy Istenhez imádkozom.

S mit mondom Neki, amikor beszélgetek vele, azaz hogy imádkozom? Bevallom, hogy mondanivalóm abban foglalható össze, hogy legyen meg az én akaratom. Magam is tudom – azaz csak tanultam –, hogy ez bizony csúnya. Arra neveltek, hogy mást kellene imádkoznom. Azt, hogy

legyen meg az ő akarata. De leszoktam róla. Azért szoktam le róla, mert pórul jár, aki úgy imádkozik, ahogyan illenék meg kellene. Jézus is váltott a Getszemániban a maga akaratáról – nagy nehezen – Isten akaratára, és mi lett belőle? Isten, az Atya akarata? Nem, semmiképpen sem. Hanem Kaifás, Pilátus meg Heródes akarata: a keresztrefeszítés lett belőle. S ez lett volna az Atya akarata? Nem. Ezt már csak nem akarhatta egy Atya!!! A Fia keresztrefeszítését semmiképpen sem akarhatta.

Ezt a legyen meg a te akaratod-féle imádságot csak azok engedhetik meg maguknak – gondolom –, akiknek a Pénz az istenük. Nem vallják ők ezt be, csak van pénzük, s szórják számszólatlanul. Urak módjára. Urak, mert pénzük van. Ha nem vallják is be, hogy ki is volna az ő istenük, biztosak a maguk istenében. Abban, hogy velük van. Hogy nyugodtan imádkozhatják: legyen meg a te akaratod. Mondjak példát rá? Aki sváb lovagokkal megerősített törzsi seregével vonul Veszprém völgye felé, hogy Isten akaratának engedelmeskedve négyfelé szabdalja trónkövetelő unokatestvérét – az imádkozhat így. De ezt csak önmaga átverésével tudja tenni. Szörényi-Bródy meg is fogalmazza ezt a maga átverését: Uram, Veled, de Nélküled. Ez a veled-de-nélküled-isten – ez nem Jézus Atyja. S mivel csak két úr van, ezért a sváb lovagokkal valakit négyfelé szabni akarónak csak a Mammon lehet az istene? Nem tehetek róla, ha ez a következtetésem vége.

A Mammon nem a pénz? A Mammon a hadsereg? A kettő egyhasi testvér. Akinek pénze van, az tud sereget gyűjteni. Akinek serege van és győz vele, ahhoz ömlik a pénz meg a jószág. A legyőzötté. Végnélküli jóvátételként. Mint a hódoltság idején a törökhöz, az átkosban a Kremlhez, és napjainkban a multikhoz. Ez utóbbiakhoz a képzeletet is meghaladó mennyiségben. Hogy azért valami nálunk is maradjon a Mammonból, beledobáljuk feneketlen, mindent elnyelő torkába gyerekeinket – halálra ítélve nemzetünket. Ez is tény és kerekperccé: hazánkban az élveszületések évi száma nyolcvanezer körül található. Egy nemzedéken belül ötmillióra fogyasztjuk ezzel a tízmilliót. S közben petárdákat robbantva boldog újévet kívánunk egymásnak, ahelyett hogy zokognánk a sír felett, hol

nemzet süllyed el. Ki ne röhögtesse már magunkat, amikor buzgón imádkozzuk a Miatyánkot, s benne azt, hogy Legyen meg a te akaratod! Az Atyához imádkozzuk, és imádságunk a Mammonnál ér – nem is földet, de poklot. Poklot? Nem, rosszabbat, mert a pokol is még létezés, s nemzetünk a nemlétezt választja.

Nincs semmi baj ezzel a jézusi imaszándékkal, hogy legyen meg az Atya akarata a földön is, miképpen teljesül az a mennyben, a Szentháromságban is. Csak azzal van baj, hogy ez az imaszándékunk nem hoz a konyhára semmit. A Jézus utáni történelem ugyanolyan, mint a Jézus előtti, a jézusi imaszándék előtti. Újév első napján láttam egy nagyszerű filmet. Ebéd után is megnéztem, és vacsora után újból. (Nem a moziban, csak a társalgónk TV-je előtt.) Címe: Hétköznapi mennyország. Egy svéd faluban születik meg a mennyország. Egy muzikus teremti meg. Mindenkit szeret, és őt is szeretik. S megtanítja őket szívből, szeretetből – énekelni. Énekkara eljut egy salzburgi énekesztiválra, ahol a közönség egésze feláll, és együtt énekl velük, amit tőlük hallanak. –Másnap egyik kispapunkkal reggelizem, s elmondja, hogy nekik is levetítették ezt a filmet a főiskola pszichológiaóráján, s azt a feladatot kapták, hogy állapítsák meg a film különböző szerepköreit. Megállapították, s elmentek a mondanivaló mellett. A süketség oka, hogy oktatójuk nem merte, vagy talán nem is tudta (?) megfogalmazni, hogy e svéd faluban a filmen megszületett a szeretetből az Isten Ország. Az, amiért Jézusnak meg kellett halnia. Adáshiba volt az előadó részéről? Nem. Vevéshiba.

Aligha van magasztosabb imaszándék Jézusénál, de Jézusból a tanítványok csak kibokszolták ezt az imaszándékot. Nem magától mondta. Nem, mert Jézus tudta, hogy nem imából születik meg az ország, hanem szeretetből. S ez a szeretet ki nem kerülheti a szexualitást. A jézusi szeretet az egyneműek között csak halvány árnya annak, ami szökőárként tör ki, ha másneművel találkozik. Egy atya szeret, s egy atya szükségképpen férfi. S a férfinak, ha szeretni akar, nőre kell találnia. S a falut énekelni tanító Daniel rá is talál a maga Lénájára, aki nem szexbomba, de van szíve. Nem ettől van Isten Ország, de az egész emberiségnek kell Isten Országot csi-

nálnia, s az emberek egyik fele férfi, másik fele nő. És Isten úgy teremtett meg bennünket, hogy minden nő arra született, hogy szeressen egy férfit, és minden férfi arra született, hogy szeressen egy nőt. És képessé tett bennünket arra is, hogy szerelembe esünk, és gyermekeket akarjunk attól, akibe beleszerettünk.

Az imaszándék csak másodlagos. Az elsődleges a szerelem és a család. S ebből az elsődlegesebből születik meg az Ország, a hétköznapi mennyország. A filmben két szereplő nem érti Danielt: egy alkoholista, aki veri feleségét, ha az énekkarba talál menni, s a falu lutheránus papja, aki bünt szagol a sexualitásában, s csak azért nem feszíti keresztre Danielt, mert annak elmúlt már az ideje. Viszont csak el akarja pusztítani, mert Daniel szeretete feleslegessé tette falujában az ő papi imádkozásait. Ha kénytelen vagyok megállapítani, hogy a Jézus utáni századok ugyanolyanok, mint a Jézus előttié, akkor következtethetünk. Első következtetés: Isten szándéka – az Ország itt lent legyen olyan, mint ott fent – és az ember megvalósító képessége, avagy inkább képtelensége nem lenne egymásra, az Országra hangolva? Ezt a következtetést el kell vetnem, mert a fentnek és a lentnek egymásra hangolatlansága számomra a gondolkodás végét, a teljes abszurditást jelenti. Második következtetés: Leragadtunk a Jézus utáni első századnál. Annak a természetét boncolgatjuk csupán.

Boncolgathatnánk mást is? Igen, Isten további megnyilvánulásait az első századot követő tizenkilenc században. Van Istennek további kinyilatkoztatása is? Bizony van, mert Isten Lelke szünet nélkül szól mindannyiunk szívében, lelkiismeretében. Ha úgy tetszik, az ember gondolatvilágában. Még a tiedében s az enyémben is. (Evvel a kinyilatkoztatás-anyaggal tölteném ki a mise első és második olvasmányát – amint megírtam vénkorom legbotrányosabbnak minősült írásában: Mind tolvajok és rablók.)

Tovább boncolom tehát Jézus atya-fogalmát. Ha mi az Atya képére és hasonlatosságára lettünk, akkor létünk, valónk, vágyaink és cselekedeteink – mind-mind beszélhetnek nekünk Alkotónkról, az Istenről. Amikor János alámerítése után kiemelkedik a Jordán vízből, Jézus hallja, hogy Ő az Istennek szerelme fia... Ha pedig az, akkor az Isten – Atya. Ha pedig Atya, akkor van Jézusnak anyja is. Az első század eljutott odáig, hogy Mária is szerelme, kedves Szűz – Örülj kedves Szűz!, ahogy Sylvester Jáno-

sunk fordította (1540-ben) az Ave Mariát. Lukács eljutott odáig az első században, hogy Isten Szentlelke árnyékozta be Máriát. Mert az embernek a mennyben nemcsak apja van, hanem anyja is. És Jézus az Atyának és Máriának a fia. Atya, anya és fiú – ez már család. Nem rakom bele Máriát a Szentháromságba. Megmaradok a korábbi századok végeredményénél: Ó Atyaistennek kedves szép leánya... Ennyi csak Mária. De továbblépek, és mondom: ha egyszer az embernek földi életében a legnagyobb élményt a szerelem adja, akkor erre is érvényes Hermész Triszmegisztos szava: Lent mint fent, és fent mint lent. A Jézus előtti és utáni századokban primitív- és kultúrnépek körében is megtalálható, hogy Istent atyának és anyának egyaránt gondoljuk. S megtaláljuk Platónnál azt is, hogy az ember kezdetben androgün, azaz férfi és nő volt egy személyben, s csak az irigy Istenek vágták kettővé azt, ami eredetileg egy volt. Boncolgatásom végeredménye, hogy Isten magában foglal egy hármasságot: apát, anyát és gyermeket. Hogy az egyetlen Isten valóban egyetlen is. Egyetlen család.

Isten úgy egyetlen, hogy apa is, anya is, és gyermek is. Nem állítom azt, hogy Jézus ezt tanította. És tudomásul veszem, hogy a keresztény vallások s az enyém is, a katolikus, csak azt tudják feladatuknak, hogy boncolgassák azt, ami Jézus megtestesülésének következtében és századában jutott tudomásunkra. De az ember tisztelte, hogy gondolkodjék Alkotójáról, Istenről a történelem minden századában. A Jézus utáni századokban is, és a huszonegyedik században is. És azért gondolkodjék, hogy megvalósuljon Isten gondolata és akarata, az Isten Ország: a Szeretet odafenti örök és végtelen Birodalmának mintájára – a Szeretet időbeli és véges Ország. Csak ezért, és nem henye gondolati játék céljából. Az Isten nem halott. Akkor sem az, ha svéd és nem svéd, lutheránus és nem lutheránus papok nem értik meg Daniel hétköznapi mennyországát. Ha a kereszténység örái megszámláltnak látszanak születésnek s történelmi kibontakozásának színhelyén, Európában is. Mert a szerelmet lecséréljük arra a szerelemre, amelyből kimarad a szeretet, s ennek következtében nem akarjuk továbbadni az életet, amely Istenből való.

Jézus azt tanította, hogy a Szentlélek elleni vétkezés az, amire nincsen bocsánat sem ebben, sem az odatúli világban. S a Szentlélek működik bennünk, ha megengedjük neki. S a

Szentlélek nemcsak arra inspirál bennünket, hogy felmondjuk vallásunk krédóját, hanem arra is, hogy gondoljunk és kimondjunk azt, amit gondolunk. Gondolunk, mert gondolkodnunk kell, és a gondolatainkat el nem fojthatjuk. Akkor is, ha az, amit gondolunk, nem szerepel hitvallásunk tételei között. Meg kell tudnunk ítélni nemcsak azt az időt, amelyben Jézus élt, hanem az utánit is, és a mait is. S jaj nekünk, ha meg sem kíséreljük megérteni azt az időt és világot, amiben élünk. Makovecz Imre azt mondta, hogy öt-száz év múlva ugyanúgy magyarul fogunk beszélni ezen a tájon, mint ma. Miért? Mert van kegyelem. Isten megkegyelmez nekünk? A keltáknak nem kegyelmezett meg? Nem. Kihaltak. Kiirtották őket, vagy ők magukat. Értelmetlen kegyelmezni annak, aki nem kegyelmez magának.

Ötszáz év múlva lesz-e magyar? Lesz, ha szülnék a magyar anyák, s lesz annyi magyar anya, hogy gyermekeik nem olvadnak bele az őket körülvevő, nem magyarul beszélők többségébe. Moldvában, a Hargita aljában és az Alföldön és sehol sem. Ha csak kevesen lesznek ezek az anyák, akkor beolvadnak. Törvény ez. Rengeteg a kihalt nyelvek és népek száma. Isten akarata az, hogy éljen a magyar nép is, hangozzék a magyar szó is. Jézus csak Izrael elveszett fiaiert jött. Magam is csak népemből lettem, és csak azokhoz tudok szólni, ha tudok. Hát azt mondom, hogy Jézus Istene Atya, és ennek következtében család is. S bizony nincs köze Istenhez annak, aki nem teszi meg a magáét azért, hogy legyen az Isten életének magyar folytatása is. Hagyjuk abba a bűnös keresést. Jézus a bűnösökért jött, hogy megtérjenek és éljenek. S ha bűnöst keresünk, könnyen lehet, hogy magunkra találunk. Egy-két magyarnak vétkéből nem tud elpusztulni nemzetünk. Ha elpusztul, közös munkánk eredménye lesz. Még megtérhetünk, még nem pusztultunk el. Még válthatunk a Mammon-imádat helyett nemzetünk jövőjére. Lassan ötven éve lesz, amikor először álltunk választás előtt: Kicsi vagy kocsi. Meg tudjuk-e lelkigyakorlatoztatni kapitalista önmagunkat? Vagy egyszerűbben: Akarjuk-e azt a jézusi boldogságot, amely csak a szegényeké? Beérjük-e az egy dénárral? Hajlandók vagyunk-e azt tenni, amit Jézus tennie, ha ma újra megtestesülne, s magyarnak születne? Az életet választjuk-e, vagy csak a sírt, hol nemzet süllyed el? Az előbbiit válasszuk!

Bulányi György